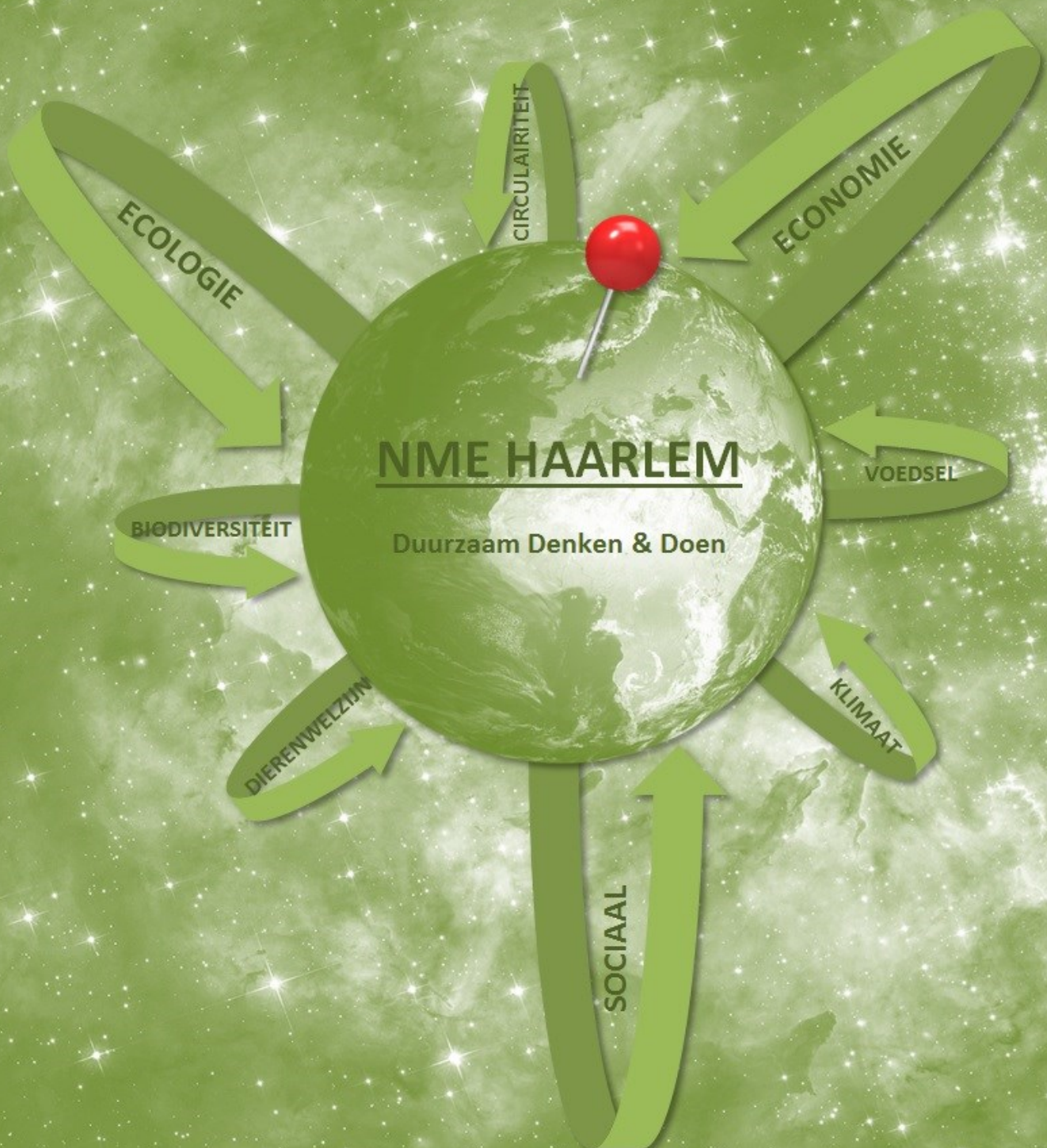

Inspiratiesessie
“Duurzame ontwikkeling in het primair onderwijs”
Programma

Auteurs:
Rosa Barth
Marie-José Brandsma
Tim van der Steen

NME HAARLEM

Inspiratiesessie “Duurzame ontwikkeling in het Primair Onderwijs”

Doel van inspiratiesessie

NME Haarlem wil Haarlemmers inspireren om zelf in hun eigen leefomgeving bewust aan de slag te gaan met de thema’s natuur, milieu en duurzaamheid. De ervaring leert dat duurzaam denken en doen lang niet voor alle Haarlemmers even vanzelfsprekend is. NME Haarlem probeert de jongste muggen voor te bereiden op een groene, duurzame toekomst. Leerkrachten zijn daarbij onze natuurlijke bondgenoot. Met de inspiratiesessie ‘Duurzame ontwikkeling in het PO’ wil NME Haarlem leerkrachten op weg helpen en inspireren.

Programma

Hieronder volgt een korte beschrijving van de verschillende onderdelen waar de bijeenkomst uit bestaat (onder voorbehoud).

<i>Wat?</i>	<i>Wie?</i>	<i>Hoe lang?</i>	<i>Waar?</i>
Welkomstwoord	Maaïke Patist-Verheij, directieteam gemeente Haarlem	5 minuten	Kweekcafé
Actieve kennismaking	Rosa Barth-van den Boom, NME Haarlem en Annelies Roon, de Schrijverij	10 minuten	Kweekcafé
Introductie thema Duurzame ontwikkeling	Annelies Roon, de Schrijverij	30 minuten	Kweekcafé
Pauze		15 minuten	
Pitch #1 Biodiversiteit	Eline Honders, het Natuurlokaal	15 minuten	Kas
Pitch #2 Afval	Virgil Bawits, Stichting De Schone Stad	15 minuten	Kas
Pitch #3 Klimaat	Irene Tom, Noordpool Academie	15 minuten	Kas
Pauze		15 minuten	
Workshop #1 Klimaatgesprekken in de docentenkamer: hoe krijg ik mijn collega’s mee?	Anna Vanderveen, SME Advies/ Eco-Schools	35 minuten	Kweekcafé
Workshop #2 In een handomdraai je eigen duurzame lesidee	André de Hamer, Duurzame PABO	35 minuten	Kas
Workshop #3 Duurzame ontwikkeling inpassen in het bestaande curriculum	Desiree Kootstra	35 minuten	N.t.b.
(Vegetarisch) buffet met uitwisseling ervaringen en evaluatie	Leerkrachten zelf	60 minuten	Kweekcafé
Afsluiting en afspraken vervolg		10 minuten	Kweekcafé
Uitdelen Inspiratietas	-		-
		4 uur en 20 minuten	

Welkomstwoord – Maaike Patist | 5 minuten

Wij weten natuurlijk niet precies hoe die wereld van morgen er gaat uitzien – niemand heeft een glazen bol - maar alles wijst er op dat duurzaamheid een grote rol gaat spelen in de wereld van morgen. Er wordt niet alleen van ons verwacht dat wij in de privésfeer ons eigen consumptiegedrag aanpassen. Het heeft er alle schijn van de transitie op veel meer vlakken, en dus ook in de werksfeer, merkbaar en voelbaar gaat worden. Daarom is het extra belangrijk dat wij er samen met de Haarlemse leerkrachten nu alvast voor zorgen dat wij de jongste Haarlemmers voorbereiden op een groene, duurzame toekomst. Het doel is om er samen voor te zorgen dat ze later als individu én als werknemer een bijdrage kunnen leveren aan een duurzame, klimaatneutrale en circulaire stad.

“Wij leiden onze kinderen op om succesvol te worden in de wereld van gisteren, terwijl wij eigenlijk willen dat ze gelukkig worden in de wereld van morgen. Leerkrachten spelen een cruciale rol in de duurzame ontwikkeling van de allerjongste muggen! Wij mogen als stad en als gemeente heel erg trots zijn op al die mensen zich voor de klas inzetten.”

Actieve kennismakingsronde | 10 minuten

Leraar zijn is het mooiste beroep op aarde, maar het kan ook een behoorlijk veeleisende baan zijn. Leerlingen, ouders, schoolbestuurders, de maatschappij of de politiek; allemaal willen ze wat anders van je. Het ene jaar moet je extra intensief aan de slag met rekenen en taal, het andere jaar draait het opeens allemaal om 21ste eeuwse vaardigheden. Zo is er de laatste tijd ook steeds meer aandacht gekomen voor duurzame ontwikkeling en onderzoekend en ontwerpend leren. Wat doe jij op jouw school al met duurzame ontwikkeling en onderzoekend en ontwerpend leren? Rosa Barth- van den Boom van NME Haarlem en Annelies Roon peilen de verschillen en zoeken samen met de deelnemers naar overeenkomsten. Al doende stellen de deelnemers zich voor en maken ze op een leuke, laagdrempelige manier kennis met de anderen.

Introductie ‘Duurzame ontwikkeling’ – Annelies Roon | 30 minuten

Je betegelde voortuintje omtoveren in een bloemenparadijs voor bijen en insecten, eerlijke kleding kopen of een rekening openen bij een andere bank. Het zijn allemaal manieren om een bijdrage te leveren aan duurzame wereld. Maar wat is dat nou eigenlijk precies duurzaamheid? Tekstschrijver en Trouw-journalist Annelies Roon neemt je mee in de wondere wereld van duurzaamheid en vertelt hoe sociale, economische en ecologische veranderingen samen moeten gaan zorgen voor een groene, duurzame toekomst. Daarnaast legt zij in het kort uit wat je hier als leerkracht mee kan.

“Duurzame ontwikkeling is ontwikkeling die aansluit bij behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in gevaar te brengen. Later is dit uitgebreid met het 3P-model: People, Planet & Prosperity. Ik vertel je over de samenhang tussen sociale, ecologische en economische duurzaamheid.”

Pitch #1, #2 en #3 “Haarlemse helden” - | 3 x 15 minuten

Drie (Haarlemse) ontwikkelaars/ duurzame docenten krijgen de gelegenheid om hun duurzame lesidee of project toe te lichten. Wij vragen ze om te vertellen over hun project, maar ze ontwikkelen van tevoren – op basis van hun eigen project – ook een leuke introductieles. De deelnemers krijgen de lesinstructie aan het einde van de inspiratiesessie mee naar huis en kunnen hem daarna zelf direct voor de klas uit proberen.

<i>Wat?</i>	<i>Wie?</i>	<i>Link?</i>
Het Natuurlokaal	Eline Honders	https://tinyurl.com/y7y8bp2t
Stichting De Schone Stad	Virgil Bawits	https://tinyurl.com/yaj59dvs
Noordpool Academie	Irene Tom	https://tinyurl.com/yb5a8h7p

Pitch #1 ‘Het Natuurlokaal’ | Eline Honders | **Biodiversiteit**

Eline is dit jaar genomineerd voor de titel Duurzame Docent 2018. Als schooltuinvrijwilliger maakte zij kennis met NME Haarlem. Nadat zij haar eigen bedrijf Het Natuurlokaal oprichtte, ging zij als ZPP’er aan de slag met natuur-, milieu en duurzaamheidseducatie. Of het nu om een buitenles op een schooltuin of een project over CO²-voetafdrukken gaat; Eline weet raad!

“De verbinding tussen de mens en de natuur is - ook in een stad als Haarlem - steeds minder vanzelfsprekend. Doordat ik zelf van jongs af aan gefascineerd ben door alles wat groeit, bloeit en leeft, weet ik hoe belangrijk het is om op jonge leeftijd in aanraking te komen met de (stads)natuur. Met de buitenlessen die ik voor NME Haarlem verzorg, planten wij letterlijk de zaadjes voor een groene, duurzame stad!”

Pitch #2 ‘Stichting De Schone Stad’ | Virgil Bawits | **Circulaire economie**

Virgil is een echte duurzame duizendpoot en werkt onder andere voor Stichting de Schone Stad. Door in de klas het gesprek aan te gaan over ‘afval’, legt hij samen met leerlingen het fundament voor een circulaire toekomst. Met het succesvolle project *Let’s do it kids!* weet hij **O**nderwijs-professionals, **O**ndernemers, **O**verheden, **O**nderzoekers en de **O**mgeving met elkaar te verbinden. Wil jij weten hoe hij ter werk gaat? Virgil vertelt over zijn drijfveren en zijn methode.

“Ik houd mij al jaren bezig met het bestrijden van de Plastic Soep in onze oceanen. Die Plastic Soep begint al dichtbij huis: met (zwerf)afval op de stoep. Ik haal er voldoening uit mij in te zetten voor educatie, participatie én gedragsverandering van mensen en bedrijven. Op die manier wil ik een positieve bijdrage leveren aan een groene, duurzame toekomst.”

Pitch #3 'De Noordpoolacademie' | Irene Tom | Klimaat

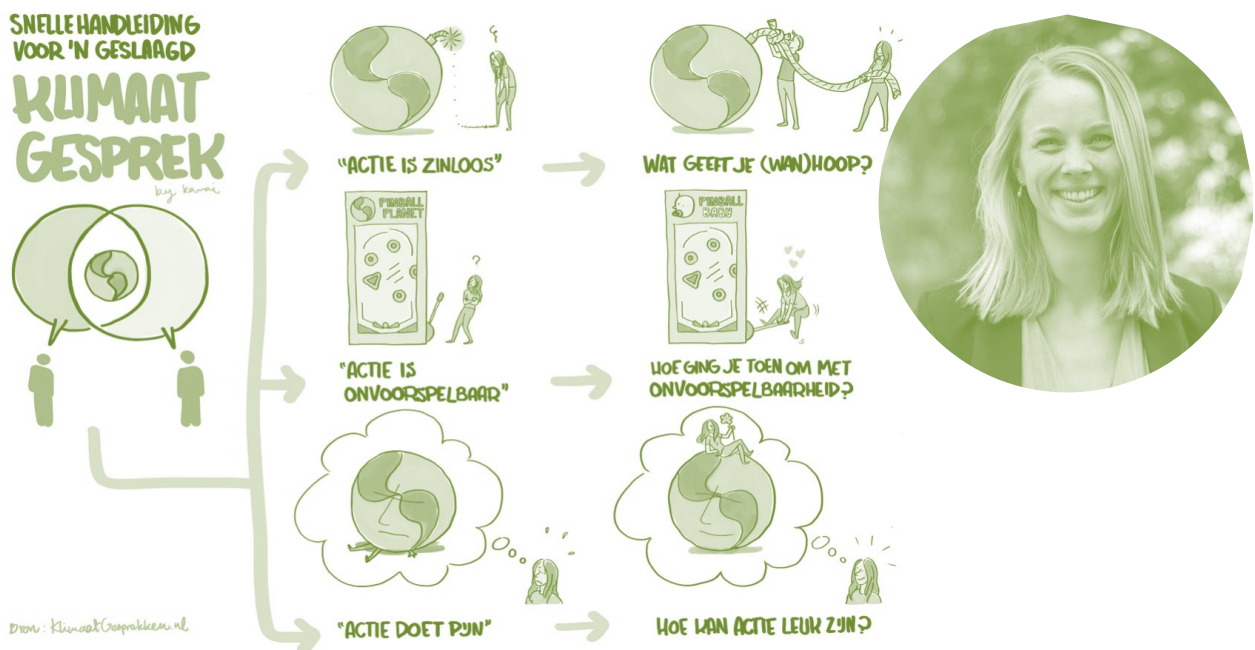
Bernice Nootenboom is een bekend poolreiziger en klimaatjournalist. Eens in de zoveel tijd vaart zij met managers van grote bedrijven naar de poolcirkel om daar ter plekke te laten zien dat het tijd is om rigoureus in te grijpen. Minder bekend is dat er vanuit haar stichting, de Noordpoolacademie, ook een indrukwekkend scholenprogramma wordt aangeboden. Coördinator Irene Tom vertelt je meer over dit prachtige project.

“Vanuit de Noordpoolacademie organiseer ik educatieve projecten. Leerlingen bedenken zelf acties voor een beter klimaat en een duurzame leefomgeving en gaan die vervolgens ook uitvoeren. Dit is voor hen een avontuur op zich. Leerkrachten hebben een coachende rol. De Noordpoolacademie geeft hierbij workshops.”

Workshop #1 “Hoe krijg ik mijn collega’s mee?” – Anna Vanderveen | 35 minuten

Je bent, als leerkracht, enthousiast bezig met het thema duurzaamheid. Toch merk je in de docentenkamer dat niet al je collega’s meteen staan te springen om met je mee te doen. Hoe krijg je je collega’s in de docentenkamer wél mee? Anna Vanderveen van Eco-Schools vertelt aan de hand van de cartoons van klimaatactiviste en -comedian Annabella Meijer over een aantal verschillende soorten collega’s die je vast wel eens bent tegengekomen en laat je zien hoe je deze mensen toch warm kunt laten lopen voor je ideeën en project(en).

Workshop #2 In een handomdraai je eigen duurzame lesidee - André de Hamer | 35 minuten

André de Hamer werkt voor de Duurzame Pabo. Hij heeft een training ontwikkeld voor leerkrachten die zich willen verdiepen in het thema duurzame ontwikkeling. Daarnaast heeft hij een fantastisch boek gemaakt met waanzinnig toffe, duurzame lesideeën. Als didacticus vertelt hij je in 25 minuten

hoe je met huis-, tuin- en keukenmiddelen in een handomdraai je eigen uitdagende, duurzame lesidee kunt ontwikkelen en uitwerken. Hij legt de nadruk op activerende werkvormen.

“Het thema Duurzame ontwikkeling leent zich uitstekend voor modern, uitdagend en betekenisvol onderwijs. De Duurzame PABO helpt leraren om zich op dit terrein te ontwikkelen. Vandaag geef ik je praktische didactische tips, waarmee je in een handomdraai een leuk duurzaam lesidee ontwikkelt!”

Workshop #3 ‘Sara’s Wereld’ | Desiree Kootstra | 35 minuten

Desiree ontwikkelt voor het ABC moderne en uitdagende technieklessen. Daarnaast weet zij als geen ander hoe je lessen over duurzaamheid en duurzame ontwikkeling kunt inpassen in het bestaande lesprogramma. Vandaag laat Desiree je met deze activerende workshop zien hoe je met de leskist ‘Sara’s wereld’ zelf meerdere aspecten van het thema duurzame ontwikkeling voor het voetlicht kunt brengen.

“In mijn leven is de balans tussen hoofd, handen en hart altijd heel belangrijk geweest. Na een studie rechten belandde ik als jurist bij een duurzame vermogensbeheerder. Hier miste ik het element handen, het praktisch bezig zijn. Vervolgens koos ik voor het onderwijs. Binnen dit prachtige werkveld komen al deze elementen eindelijk allemaal samen.”

Afronding en uitdelen Inspiratietas

Nadat de deelnemers tijdens het (vegetarische) buffet de mogelijkheid hebben gekregen om ervaringen uit te wisselen, wordt de inspiratiesessie (voorlopig) afgerond. Met het uitdelen van de NME-inspiratietas willen wij vooral duidelijk maken dat het niet de bedoeling is dat het hier stopt. Het begint pas! Samen met leerkrachten en leerlingen blijvende wij de komende jaren vol goede moed werken aan een groen en duurzaam Haarlem.

▲ Tijdslijn Internationaal beleid m.b.t. tot duurzaamheid, 1962-2016

NME Haarlem werkt samen met scholen, maatschappelijke organisaties, bedrijven en bewoners aan een groene, duurzame stad. Leerkrachten zijn daarbij onze natuurlijke bondgenoot. Met de bijeenkomst 'Duurzame ontwikkeling in het primair onderwijs' willen wij Haarlemse leraren inspireren om nóg meer uit de thema's natuur, milieu en duurzaamheid te halen. Wij hopen van harte dat wij jou, als (Haarlemse) leerkracht, op 5 februari mogen verwelkomen in het Kweekcafé. Doe je mee? Schrijf je dan snel in!

Met vriendelijke groet,

Rosa Barth
Marie-José Brandsma
en Tim van der Steen

